

NURKKAAN AJETTU SAKSA

teksti Ilkka Malmberg kuvat Markus Jokela

Saksan demokraattinen
tasavalta vuotaa
joka reiästä.
Silti miljoonat
itäksalaiset aikovat
jäädä kotiinsa
odottamaan muutosta.
Heistä on maan
iäkkäälle johdolle
tulossa entistä
suurempi ongelma.

Omiensa
keskellä.

'Täällä on turvallista'

DDR

Aina vatkataan
samaa asiaa.

DDR

:ssä pälyillään. Joko turvallisuuspoliisilla todella on jättiläiskoneisto, tai sitten se on vain ihmisten kuvittelua. Jälkimmäisessä tapauksessa järjestelmä on päässyt halvalla. Varmuuden vuoksi kadunmies katsoo parhaaksi varoa sanojaan.

Kun pälyilyä mainitsee viranomaisille, he sanovat, että pälyilijöillä on jotain tunnollaan. Siinä he ovat tietysti aivan oikeassa. Omatunto on sellainen millaiseksi ympäristö sen kasvattaa.

Turvallisuus, sosiaalinen turvallisuus on minulle kaikkein tärkeintä. Ainakin kun on lapsia", sanoo rouva leipzigilaisen lähiön pyykkituki-kohta numero 2:ssa — täällä ne ovat tosiaan sotilaallisesti tukikohtia (*Wachstützpunkt*) eivätkä mitään leppoisia tupia.

Neuvostovalmisteisten koneiden rivi jyskyttää pyykkiä. Seinillä niiden yllä ovat puoluejohtaja Erich Honeckerin ja pääministeri Willi Stophin kuvat.

Puhe on tietysti maastamuuttajista. Rouva pyörittää huolestuneesti päätänsä: ne nuoret, ne nuoret!

"Täällä meillä pääsee jokainen lapsi seimeen — tai ainakin tarhaan, ja se maksaa vain markan päivältä. Vain yhden markan!"

"Olen kyllä käynyt sekä Hampurissa että Münchenissä ja tiedän millaista elämä on toisella puolen. Miten kallista se on."

"Täysautomaattinen pesukone maksaisi meillä kolmen kuukauden palkan, mutta toisaalta kulut ovat hyvin pienet."

Lähiössä vallitsee hiljaisuus, yksi tämän valtion kummallisia hiljaisuuksia. Leikkipaikat ovat työpöyhjät. Lapset ovat tarhassa päivänunilla, samaan aikaan koko demokratisessa tasavallassa. Oppositio alkaa siitä kun lapsi ei tahdokaan nukkua tiettyyn kellonaikaan.

Lehdet ja televisio tuovat fasismin päivittäin mieleen

DDR:ssä
paistaa aurinko.

Kiltti ja tottelevainen DDR on ollut sosialistisen perheen mallilapsi. Luterilaisuuden, sosialismin ja saksalaisuuden yhdistelmä on kaukana puolalaisesta tempoilusta ja unkarilaisista sooloista. Saksalaiset ovat niin järkeviä ja kunnollisia, että Leninkin naureskeli heidän lunastavan lipun laiturialueelle, jos heidän on vallattava rautatieasema.

Derkut ovat sympaattisia ihmisiä, ja DDR kahdesta Saksasta jotenkin saksempi. Sen alueella sijaitsevat sellaiset vanhan saksalaisen kulttuurin keskukset kuin Dresden, Leipzig, Halle, Weimar, Wittenberg, ja sille kuuluvat Luther, Bach ja Goethe.

Eilispäivä on läsnä. Puhumalla jatkuvasti kansallissosialismin kauhuista viranomaiset pitävät natsiajan tunnelman vieraan mielessä.

Sosiaalisesta turvallisuudesta kannetaan tosiaan huolta: DDR:ssä kaikki kuuluvat johonkin, systeemistä ei hevin putoa pois. Opiskelijat valitaan kuin urheilijat lajeihinsa, ja putkessa edetään pullikoimatta. Työpaikka on taattu.

Itäsaksalainen kirjailija Ulrich Plenzdorf on sanonut DDR:ää maailman pitkävetisimmäksi maaksi.

Kaikki on ennustettavissa ja aikataulussa. Paitsi maan oma tulevaisuus.

Leipzigin Nikolaikirkon perimmäisessä takanurkassa on ilmoitustaulu, jonka yllä lukee *Information Kommunikation*. Taulun edessä tungeksii kaiken päivää ihmisiä lukemassa muutamaa tuhruista valokopiota. Ne ovat tiedonantoja ja yleisönosastokirjeitä, joita viralliset lehdet ovat kieltäytyneet julkaisemasta.

Ei ole kysymys maastamuutosta: "Jokainen lähtijä jättää muut vielä enemmän yksin." Kirjeissä vaaditaan valtiotalta vuoropuheluun.

Ovensuussa varisevat kukkaseppeleet. Niillä muistetaan maanantaikousten jälkeen pidätettyjä, joita on tässä vaiheessa 17.

Ilmoitustaulun vieressä vallitsee hiljaisuus, joka on ristiriidassa palavasie-

Hiltä.

luisten kirjoitusten kanssa. Kukaan ei kommentoi lukemaansa, ei myötäile muristen tai tuhahtele. Ihmiset vilkuilevat toisiaan. Joku kaivaa kynän taskustaan ja kirjoittaa ääneä muistiin oppositioliike Uuden foorumin yhteysosoitteen.

Nikolaikirkon maanantaiset "rauhankoukset" ovat johtaneet mielenosoituksiin. Edellisenä maanantaina poliisi kävi kimppuun siinä vaiheessa, kun jotkut levittivät kankaan: "Vapaa maa vapaille kansalaisille." Se oli liikaa, sellaisia sanoja ei DDR:ssä sovi käyttää.

Väitettiin myös, että jotkut olivat huutaneet toisen ilmitörkeyden: "Muu-ri pois!"

Nyt odotetaan ensi maanantaita. Kirkkoon saapuminen vaatii siviilirohkeutta, sillä ihmiset uskovat, että turvallisuuspoliisi kuvaa sisääntulijat.

Amutuimaan televisio kertaa DDR:n historiaa. Hitsipilli säkenöi ja sula teräs hehkuu. Työläisten ja talonpoikien valtio rakentaa raskasta teollisuutta fasismien raunioille.

Teräskombinaattia juhliitaan. Kombinaatilla on *neuvostoydän*, sanoo selostaja, ja se tuottaa *rauhankoksilla rauhanterästä*.

Akkiä ruutuun ilmestyy länsipoliitikkoja. Synkkä musiikki soi taustalla. Paha punoo juonia synkeässä luolasaan. Tuotuneet työläiset perustavat vapaaehtoisia suojajoukkoja lyödäkseen vihollisen. Muuri nousee suojaamaan sosialismin saavutuksia.

Leipzigin katukuva on viehättävä. Laitakaupunki on täynnä hiilen mustuttamia rapistuneita porvaristaloja — enemmän kuin rapistuneita: luhistuvia. Rappauksen alta irvistävät tiilimuurit, laasti murenee; tiilenkappaleita ja pulunhöyheniä putoilee jalkakäytävälle.

Kaikki on yhä kovin turmeltumatonta. Värit ovat sosialististen maiden paletista: hailakoita ja murrettuja. Mainokset eivät kilpaile raa'asti silmän huomiosta. Siellä täällä enintään räpsää *Orwo*-filmiä tai *Narva*-paristoja mainostava haalea neon.

Näyteikkunoissa on surumieltä: pö-

lyinen säilyketoikkiasetelma, lohenpunaisia korsetteja, sianpääsyltystä, käpristyneitä kuvia pioneerien kesäleiriltä. Niitä jaksaa katsella turtumatta vaikka kuinka kauan.

Kadut ovat vanhaa kiveystä, ja niitä pitkin syöksyy kolisevia tšekkiraitiovaunuja ja rupattavia trabantteja. Piiput puhkuvat huolestuttavan kellervää savua aivan kaupungin keskustassa, ja vaikka liikenne on harseaa, ilma haisee kivihiilen ohella kehnosti palaneelta bensiniiltä.

Taloissa on erkereitä, kaakeliuuneja, taidokkaasti rakennettuja parvekkeita ja narisevia puulattioita. Korkeat huoneistot on sisustettu porvarismakuun: sohvaryhmiä, raskaita kirjoituspöytiä, piironkeja, kristallia — ja tietysti suuri väritelevisio, josta tulee länsiohjelmaa.

Hilde tuo mieleen töölöläisrouvan. Hän on asunut koko ikänsä Elsterstrassella; viime vuosikymmenet yksin eläkkeellä viiden huoneen huoneisto-

Hilde on suruissaan nuorten paosta. Tuttavapiirissä kiertävät tarinat lomalle lähteneistä lapsista, jotka soittavat ylästä vanhemmilleen lännestä. "He jättävät kaiken! Kaiken, minkä vanhemmat ovat heille hankineet, ja lähtevät mukaan innostuksen vallasta. Osa varmasti katu myöhemmin." Hilde korostaa, että DDR:ssä nuorella olisi kuitenkin turvallista ja varmaa. Ne ovat Hildelle tärkeimmät asiat, sillä oma elämä Elsterstrassella on ollut kaikkea muuta.

Erkkeri-ikkunan alta on kulunut koko nyky-Saksan historia. Hilde on nähnyt natsien riemumarssit, Führerin saattamisen, Kristalliyön jälkeisen hävityksen ja komeanivormuiset sotanälähtäjät.

Stalingradin tappion jälkeen alkoi hirveät pommitukset. Ne Hilde koki talonsa kellarissa. Eräänä päivänä valkeaa lakana sitten liehui raatihuoneen tornissa: Leipzig antautui. Yläkerran natsisisarukset ampuivat itsensä. Elsterstrassea pitkin jyräsivät amerikkalaisten tankit, ja amerikkalaisten vetäytyttyä saapuivat samaa katu venäläiset

Hilde.

Itä-Saksassa eletään aina vaan sodanjälkeistä aikaa

joukot pienine hevosvetoisine kärryineen.

Kaupunki ympärillä oli raunioina; se kärsi ja näki nälkää. Alkoi uuden Saksan rakentaminen — se, jota televisio päivittäin kertaa.

"Itäpuoli on saanut maksaa sodasta niin paljon enemmän kuin länsi."

Hilde pudistaa päätään ja huokailee: "Nuoret tahtovat matkustaa, matkustaa, matkustaa. Ja auton — paremman auton."

DDR:ssä autoa joutuu odottamaan 14 vuotta. Kun 18-vuotiaana menee jonoon, saa trabanttinsa keski-ikässä. Moni nuori mies ei kestä ajatusta autottomasta nuoruudesta. Ihminen ei elä pelkästään makkarasta ja turvallisuudesta.

Läntisen ihmisen silmä osuu trabanttien laumoihin. Saksojen välillä Trabantista on tullut jälkeenjääneisyden symboli. Moni loikkaa saadakseen edes joskus elämässään ajaa bemarilla.

Vieressä on kolme palstaa vihaisia lukijakirjeitä, joissa tuomitaan Länsi-Saksan harjoittama ihmiskauppa.

Maa menettää nuoria, koulutettuja kansalaisiaan varsinkin terveydenhuollosta, käsityö- ja palveluammateista.

Itäsaksalainen lehdistö sanoo katkerana heidän pakenevan diplomi toisessa ja stipendi toisessa kädessään.

Valtiohan oli taannut paikan päiväkodista lähtien. Se katsoo, että sillä on omistusoikeus kasvattamiinsa lapsiin. Yksi marka päivältä ei riittänytään.

"Ihmisiä siepataan", yrittää vielä sanomalehti *Neues Deutschland*. Se julkaisee Budapestissä huumatun ravintolavaunun kokin haastattelun. Kokeista on kuulemma lännessä pulaa. Tunteenaton mies oli houkutelut kokin polttamaan oudonmakuisen menthol-savukkeen. Huumattu oli herännyt vasta lännessä. Nuhteettomana derkkuna hän oli kuitenkin marssinut suoraan DDR:n lähetystöön päästäkseen takaisin omalle puolelle.

Vieressä on kolme palstaa vihaisia lukijakirjeitä, joissa tuomitaan Länsi-Saksan harjoittama ihmiskauppa.

Raitiovaunu kolisee 40 minuuttia viivastuon linjaa ulos kaupungista. Heti liimanhajuisen tehtaan jälkeen alkavat lähiöiden linnakkeet. Maa jätti-

läistalojen väliltä on jyrätty pujoja ja pietaryrttiä kasvaviksi tasangoiksi; monin paikoin rakentajat ovat jättäneet jälkeensä vääntynyttä romua ja betonimöhkäleitä. Graffitia ei ole.

Millaista täällä mahtaa olla viimeisenä talviaamuna, kun Ho Chi Minh-Strassella sataa räntää, lapset ovat räkätäudissa, hampaat tuntuvat heiluvan vitamiinipuutteesta ja Honecker puhuu voimien kokoamisesta yhteiseen ponnistukseen?

Nyt syyskuun lopulla on kuumaa ja tuskastuttavaa. Raitiolinja päättyy Kulkwitzer Seelle. Se on leipzigilaisten henkireikä: entisen ruskohiililouhoksen paikalla on kirkasvetinen järvi.

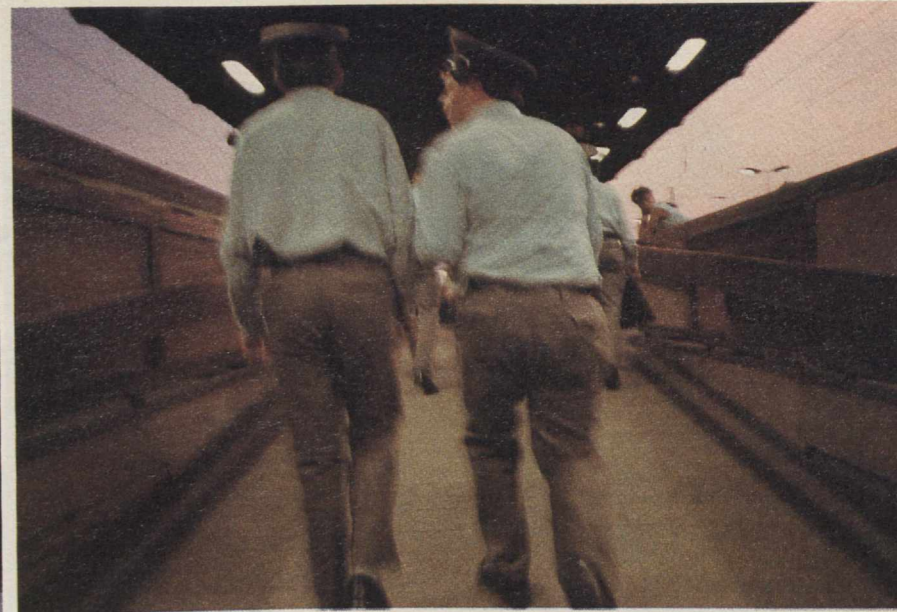
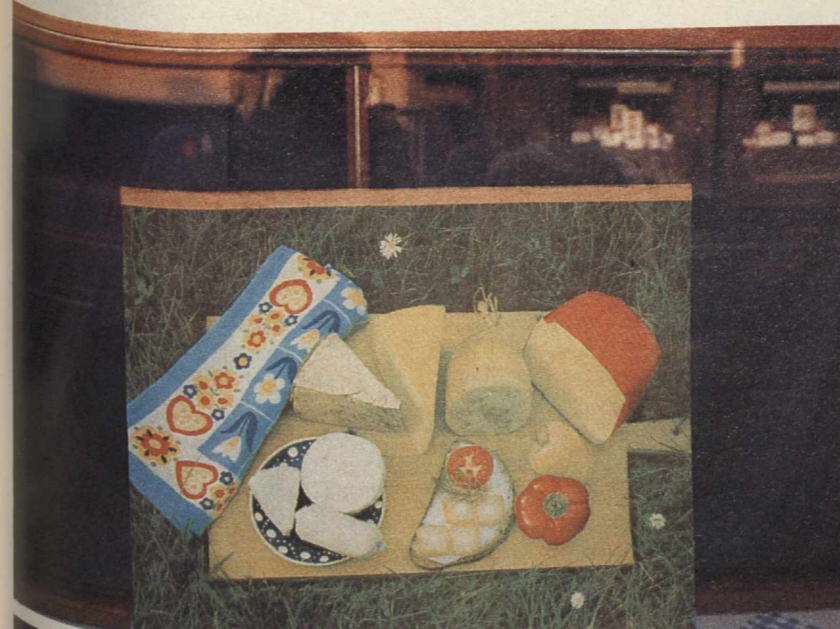
Ilma ei ole paljon parempi kuin kaupungissa; aurinko on ainoa kirkas kohta uuden peittämässä taivaassa. Toisella rannalla nousee samanlaisia tehtaanniippuja kuin toisellakin. Asfaltilla tallustelee äkäisesti sähköisiä kyhmyjoutsenia.

Ahtaasta camping-alueesta tulevat väkisin miehen maastamuuttajat. Jos loikkaisi länteen, voisi kesälomalla sentään päästä Saimaan rannalle.

Värit tulevat sosialistisesta paletista: kalpeaa keltaista, sammunutta vihreää, suttuista lilaa, porkkalansinistä

"Onkos teidät jo rokotettu?"
?
"Buda-Pestiä vastaan tietysti!" rebevä naisihminen nauraa. Vitsi on siinä, että Pest on suomeksi rutto.
Vitsiniekka on alasti, niin kuin muutkin tällä rannalla. Oli DDR miten puritaaninen hyvänsä, nudistirantoja siellä kuitenkin on. Pakolaisista puhutaan todella kaikkialla — kirkoista nudistirannoille.
Nakupellet ovat korjaamassa polkupyörää. Rikkoutunut päällyskumi korjataan rannalta löytyneen roiskeläpän suikaleella. Tämä on varmaan sitä kuuluisaa itäkätevyyttä — toisin kuin lännessä, idän ihmiset osaavat tehdä itse ja improvisoida. Lännessä ihmiset on passattu varaosilla ja korjaajilla.

Mathias, 20, asuu kolmatta päivää raunioituneesta talosta raivaa-massaan asunnossa.
"Asukkaat on häädetty ehkä puolisen vuotta sitten, en tiedä. Purkajat eivät ole vielä tulleet. Ehkä talvipakka-

silla täytyy muuttaa pois."
Hän on juuri aloittanut musiikinopinnot yliopistossa, pääaineenaan laulu. Asuntolaan eli internaattiin olisi tuki päässyt, mutta monet opiskelijat suosivat autiotaloja. Valtaaminen ei tietenkään ole sallittua, mutta tuskin niin kiellettyäkään.
Mathiaksen talo sijaitsee alueella, joka on kuin pommituksen jäljiltä: tyhjiä tontteja, romahtaneita seiniä, rikkinäisiä ikkunoita, romua, nokkos- ja takiaispuskiä. Kissat vilahetelevat, ja räystäskouruissa kasvavat metriset koivut.
Mathias raivasi rojun keskeltä keittiön ja kaksi pientä huonetta. Muut huoneistot ovat säpäleinä. Toisen rapun keskikerroksessa asuu pari muuta musiikinopiskelijaa. Yläkertä on asuin-levoton, sillä katto on puhki.
Lännessä raunioitunut kortteli olisi levoton narkkarikaupunginosa, idässä asia on päinvastoin. Purkuasunnossa voi elää yksilöllistä elämää, musisoidakin voi myöhään yöhön.
"Tosin jo eilen joku oli murtautunut ▶

"Pitää jäädä, että jokin muuttuisi."

sisään, mutta ei täällä ollut mitään vietzävää."

Lattialla on patja, kirjahyllyssä kaffat ja freudit, pöydällä juureksia ja seinällä Joseph Beuys. Levyjä ja stereoita ei musiikinopiskelijalla ole. Mathias tarjoaa lattialla teet. Kaasu, sähkö ja vesi ovat jääneet katkaisematta.

Mathias on juuri kaupunkiin saapunut ensimmäisen vuoden opiskelija, viirä ja innostunut. Hänellä ei ole aikomustakaan lähteä rajan yli.

"Yliopistosysteemi ei meillä ole kovin joustava. Joitakin aineita kuten filosofiaa tai kirjallisuutta on vaikea päästä opiskelemaan."

Moni lähtee päästäkseen lukemaan mitä haluaa. Lähtemisestä puhutaan Mathiaksenkin tuttavapiirissä paljon. Kaksi ystävää on mennyt.

"Seuraamme tarkkaan heidän vaihtaan siellä puolella."

Mathias kehottaa tulemaan seuraavana iltana uudestaan. Tahtoisiko hän jotain uuteen kotiinsa, ehkä valuutta-kaupasta?

Mathias ei keksi mitään. Se on DDR:ssä hyvin harvinaista.

Televisiön ykkösuutinen kertoo, että kansan omistama yritys VEB Mikroelektronik saa vastaanottaa Saksan demokraattisen tasavallan kunnialipun.

Vakavat insinöörit ovat tutkivinaan mittareita, valkotakkiset naiset kaatavat huulet törössä nestettä koeputkesta toiseen, kravattikauloja vanhoja miehiä istuu vakavina leviden pöytien ääressä mehulasi edessään.

Uutistenlukija on tyylikkäästi pukeutunut nuori nainen. On mahdotonta uskoa, että hän ottaisi tosissaan lukemaansa.

Lännen kanavalla vääntelee puolialastomia ruumiita. Joku ampuu ja aukoo perään suutaan englanniksi. Huuto tulee murto-osaa myöhemmin saksaksi.

Mathiaksen luona odottaa seuraavana iltana kolme ystävää, kaikki tuoreita musiikinopiskelijoita. Päivällä myös he ovat löytäneet itselleen asun-

On myös tämänpuoleista elämää

non, kokonaisen hylätyn talon. Siivottavaa on vielä paljon, ja nuoret tulevat Mathiaksen lattialle yöksi.

Yksi puhaltelee saksofonilla riffejä aution talon rauhassa, ja toinen peseytyy Mathiaksen keittiön kylmän vesihanalla.

Sitten seurue lähtee pimeästä kolostaan kohti Neues Gewandhaus -konserttitaloa, Leipzigin ylpeyttä, jossa isännöi kapellimestari Kurt Masur. Gewandhausin edessä Karl Marx Platzilla nousevat iltapukuiset leipzigilaiset trabanteistaan toivoen, että asut eivät ole kulkuneuvon ahtaudessa huomattavasti rypistyneet.

Konsertin ensimmäinen puolisko on perinteinen — Brahmsia. Toinen on omistettu modernin teoksen kantaesitykselle. Sen saamat suosiosoitukset ovat selvästi jähmeämmät. Mutta nuoret ovat innoissaan:

"Mitkä sointivärit! Mikä oboisti!"

"Entä kuulitko miten sello soi Brahmsin kolmannessa osassa. Se todella l-a-u-l-o-i!"

Ja tietysti konsertin jälkeen puhutaan taas maastamuuttajista. Mathiaksen ystävästä kukaan ei lähtisi, ei heillä ole mitään paettavaa. He ovat viikko sitten aloittaneet oman elämän. Kaikki tuntuu nyt uudelta ja lupaavalta, ja ehkä rajatkin aukeavat joskus.

"On jätävä, että jokin muuttuisi."

Maanantai-iltana Nikolaikirkon "rauhanrukouksessa" on niin täyttä että happi uhkaa loppua. Penkeissä tiivistetään, parvet notkuvat ja käytävällä seistään poski poskessa. Tästä joukosta ei mikään turvallisuuspoliisi pysty enää pitämään kirjaa.

Mukana on kaikenikäisiä pikkulapsista vanhoihin, pääosin kuitenkin nuoria. Vain yksi ihmislaji puuttuu kokonaa: pönäkät vanhat herrat, samat jotka esiintyvät uutislähetysissä koko kansakunnan nimissä.

Tilaisuus on kaukana rukoilusta. Puhujat vaativat kokoontumisen, mielipide- ja lehdistövapautta — kaikki sisältyvät perustuslakiin. Puhe etenee hitaasti, aploideista toisiin:

"Joka hallitsee väkivallalla, huomaa pian istuvansa raunioläjällä!"

"Sen, joka kalashnikovin tarttuu, on varauduttava siihen, että voi saada napin omaan otsaansa!"

"Niillä, jotka luulevat voivansa teljettä ihmiset, ei kohta ole paikkaa johon paeta!"

Suurin myrsky nousee sanoista: "Valtiomme ei ole niin rikas, että sillä olisi varaa ylläpitää näin tehokasta turvallisuuspoliisia."

Hikinorot valuvat, ilma loppuu ja lapset alkavat vikistä. Pappi luettelee 17 pidätetyn nimet. Niitä tulisi tänään lisää; poliisi odottaa ulkona.

Pappi painottaa, että väkivaltaan ei saa vastata väkivallalla, ei edes säittä, ei vihellyskonsertteja. Pelätä ei saa, on pysyttävä yhdessä.

"Jos teidät viedään autoihin, huutakaa muille nimenne. Laskekaa monta ko on pidätettyinä."

Tunnelma on niin herkässä, että Isä meidän -rukouskin on saada aplodit. Paljon muuta kirkollista tilaisuuteen ei kuulukaan. Lopuksi kaksituhatta ihmistä laulaa *We Shall Overcome* kädessä huojuen.

Ulkona on hämää. Sata poliisia odottaa pitkässä rivissä — kotit mukanaan. Lisää poliiseja on toisella puolella.

On luonnottoman hiljaista niin suuressa joukossa. Ihmiset puhuvat kuiska-ten. Kukaan ei tiedä mitä tapahtuu.

Mutta poliisi ei estä kaupunkilaisia liittymästä kirkosta tuleviin. Joukko paisuu eikä enää mahdu aukiolle. Kymmenisentuhatta ihmistä lähtee hitaasti vaeltamaan kohti Karl Marx Platzia. Yhä on hermostuneen hiljaista.

Silloin kuuluu ensimmäisen kerran *Freiheit, Freiheit, Freiheit!* (vapaus). Se oli koe. Ruma sana on sanottu.

Mitään ei tapahdu, kukaan ei käy päälle.

Villi ilo tarttuu joukkoon. Se päihyy omasta rohkeudestaan. Lauletaan *Kansainvälisiä*, erityisesti sen ihmisöikeuskohtaa, huudetaan "Vapaus, veljeyden, tasa-arvoisuus!", "Vapautta, ei houston!" ja "Uusi foorumi, Uusi foorumi!" Äkkiä kaikki on mahdollista, poliisi ei estä, joukko kulkee minne se vain tahtoo.

Edes punaisia valoja ei totella. Raivotiovaunut juuttuvat mielenosoituksen jalkoihin. Monet matkustajat näyttävät sisäältä voitonmerkkejä, mutta vanhat ihmiset katsovat riehuvaa joukkoa hyvin myttä ja huolestuneina.

Televisiön iltautisissa ei maan lähi-tietenkään ole ollut olemassakaan. Uutisissa jaetaan edelleen kunnialippuja ja keskitytään ylistämään DDR:n ikatove-rin Kiinan politiikkaa.

Kahdeksankymmenen korvilla olevat johtajat molemmissa maissa ovat valmiit raivaamaan esteet tieltään.

Yllätyskin on: puoluejohtaja Erich Honecker esiintyy kuukausien tauon jälkeen julkisuudessa, jopa seisallaan.

Nyt se on ilmestynyt.

Uuden vuosikymmenen taloesite!

Uudessa, upeassa Ensokotilehdessä on 148 sivua täynnä asiaa omakotirakentamisesta, 40 uutta '90-luvun Ensokotia ja lukuisia artikkeleita rakentamisen suunnittelusta ja rahoituksesta. Ideoita uudesta omakotitalostasi. Tietoa kodin kosteista tiloista ja yksilöllisistä julkisivuvaihtoehdoista. Asiaa pihasta, puutarhasta ja valaistuksesta.

Tilaa nyt itsellesi uusi Ensokotilehti '90. Veloituksetta oheisella kupongilla! Tai soita palvelunumeroomme

arkisin **9800-4787**
Paikallispuhelun hinnalla kaikkialta Suomesta!

EG Ensokoti

SUOMEN TALOTEOLLISUUS OY

40900 Säynätsalo
Puh. (941) 627 611, telefax (941) 627 755

KYLLÄ KIITOS!

Lähetäkää minulle Ensokotilehti '90 veloituksetta! 148 sivua ajankohtaista asiaa rakentamisesta. 40 talomallia.

Aion rakentaa vuonna
 1990 1991 1992 myöhemmin
 kesällä talvella
 minulla on jo tontti.
 Haluan Ensokotiedustajan ottavan minuun pikaisesti yhteyttä.

Nimi: _____

Osoite: _____

Postitoimipaikka: _____

Puhelin: _____

Luotettava valinta perheesi kodiksi. HS/kkl

1,90 mk
posti-
merkki

EG Ensokoti
SUOMEN TALOTEOLLISUUS OY

40900 Säynätsalo